

Evaluarea cercetării universitare din România. Abordări metodologice alternative (Evaluation of University Research in Romania. Alternative Methodological Approaches)

GABRIEL-ALEXANDRU VÎIU, ADRIAN MIROIU

Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București, România

The paper identifies and compares two official methodologies recently used in Romania with the aim of ranking universities or university departments according to their research achievements. An alternative ranking methodology centered on a scientometric indicator (the rational successive g index) is then proposed. This alternative methodology is applied to the departments of political science and international relations. The results are then compared with the official ranking of study programmes produced in 2011 by the Ministry of Education.

Keywords: research performance, department rankings, ranking methodology

1. Introducere

În 2011, sistemul de învățământ superior din România a suferit o serie de modificări substanțiale, prin adoptarea și implementarea noii Legi a Educației Naționale (Legea 1/2011). Unul dintre cele mai importante aspecte ale acestei reforme a fost procesul de clasificare a universităților în:

- 1) universități centrate pe educație;
- 2) universități centrate pe educație și cercetare;
- 3) universități centrate pe cercetare avansată și educație. Concomitent cu clasificarea universităților a avut loc, de asemenea, un proces de ierarhizare a programelor de studii oferite de către instituțiile de învățământ superior.

În vederea evaluării universităților și programelor de studii Ministerul Educației a elaborat o metodologie comprehensivă de analiză care a inclus patru criterii largi (educație, cercetare, relația cu mediul extern, capacitate instituțională) cărora le-au fost subsumate indicatori și ponderi asociate. În cazul ierarhizării, instrumentele metodologice elaborate au condus, în mod direct, la o ierarhizare a domeniilor de studii¹ (care cuprind un număr de programe de

studii la nivel de licență, masterat și doctorat). În această lucrare vom vorbi, de asemenea, despre **ierarhizarea departamentelor** responsabile de respectivele domenii din cadrul universităților. Aceste susțineri au următorul sens. De exemplu, prin termenul „departament” de științe politice vom înțelege nu o structură formală în cadrul unei universități, ci pur și simplu ansamblul cadrelor didactice care predau la programele de studii din domeniul de ierarhizare științe politice din acea universitate. Alegerea de a folosi, în acest sens, termenul „departament” este justificată de faptul că activitatea de cercetare, dar și de educație a acestor persoane este esențială pentru evaluarea domeniului de studii din cadrul universității. Vom spune că un „departament” dintr-o universitate este ierarhizat superior departamentului din același domeniu dintr-o a doua universitate, dacă domeniul de studii din acea universitate este inclus într-o clasă superioară celei în care este inclus domeniul de studii corespunzător din cea de-a doua universitate.

Pe de altă parte, dat fiind că agregarea datelor care a condus la clasele de ierarhizare s-a realizat ținând seama de cele patru criterii oficiale, metodologia implementată în vederea ierarhizării permite, de asemenea, (cel puțin teoretic) realizarea unor

¹Pentru scopurile acestei activități, Ministerul a definit așa-numitele „domenii de ierarhizare”. Acestea sunt, de regulă, mai largi decât domeniile de licență, masterat sau doctorat. De exemplu, deși la nivelul licenței există domeniul de studii *științe politice* și domeniul de studii *relații internaționale și studii europene*, Metodologia de

ierarhizare le-a unificat sub numele generic „științe politice”.

ierarhizări secundare, în funcție de anumite sub-componente. Astfel, putem distinge o ierarhizare în funcție de performanța în educație, o ierarhizare în funcție de calitatea cercetării științifice și, la limită, alte două ierarhizări, vizând relația universităților cu mediul extern și capacitatea lor instituțională². În cuprinsul lucrării de față, ne vom referi, în special, la **ierarhizarea ce se poate face în funcție de performanța științifică în cercetare**, acest criteriu fiind cel mai important în stabilirea rezultatelor oficiale³ ale ierarhizării programelor de studii din 2011.

Întrebarea de cercetare a lucrării vizează modul în care funcționează indicatorii, criteriile și ponderile folosite în cadrul exercițiului oficial de evaluare. Pentru a răspunde la această întrebare, vom compara metodologia oficială utilizată de MECTS atât cu metodologia folosită de un alt organism public, având responsabilități în domeniul învățământului superior (CNFIS), cât și cu o metodologie de evaluare simplificată ce urmărește un număr semnificativ mai restrâns de indicatori și criterii⁴. Printre

² Trebuie menționat că deși Ministerul Educației a colectat date corespunzătoare tuturor celor patru criterii, rezultatele finale au fost publicate doar în formă globală; cu alte cuvinte, din cele 60 de ierarhii ale programelor de studii corespunzătoare domeniilor din cadrul exercițiului de evaluare, se poate ști doar că la nivel agregat, anumite departamente au programe mai bune decât altele, nu și care este situația la nivelul fiecărui criteriu individual deoarece ministerul nu a făcut publice scorurile intermediare sau calculele exacte în baza cărora s-au alcătuit ierarhizările, ci doar datele brute. Mai mult, faptul că rezultatele ierarhizării au fost formulate în termeni de clase valorice (A-foarte bun / E-foarte slab) complică analiza și mai mult.

³ Pentru cele mai multe dintre cele 60 de domenii, ponderea acestui criteriu în scorul final a fost de 50-60%, excepție făcând artele și științele umaniste, precum și anumite domenii încadrate în științele sociale. Cu alte cuvinte, în cele mai multe cazuri ponderea cercetării a fost de cel puțin jumătate din scorul total.

⁴ Această metodologie este descrisă pe larg și este aplicată pe cazul domeniului Științe politice/Relații internaționale în G.A. Vîiu, M. Vlăsceanu, A. Miroiu, „Ranking Political Science Departments: The Case of Romania”, *Quality Assurance Review*, 4/2 (2012), p. 79-97. În a doua parte a articolului de față, reluăm pe scurt conținutul acestei metodologii și rezultatele principale obținute. Aici, accentul se va pune însă pe evaluarea cercetării din universitățile românești și pe modul în care prin aplicarea acestei metodologii alternative pot fi produse judecăți privind performanțele în cercetare ale departamentelor acestora. Baza de date pe care am utilizat-o poate fi accesată la adresa:

acestea, cel mai important indicator utilizat este unul de tip scientometric, anume indicele g succesiv (rațional) al departamentelor. Obiectivul articolului este, mai degrabă, acela de a vedea cum seturi diferite de indicatori pot sau nu produce ierarhizări similare. Mai exact, miza este aceea de a vedea în ce măsură o metodologie semnificativ simplificată, întemeiată pe un număr mult mai redus de indicatori, poate produce rezultate similare cu cele produse prin metodologia Ministerului. În cele ce urmează, acest obiectiv va fi urmărit prin apelul la un studiu de caz care vizează ierarhizarea departamentelor de științe politice⁵.

Prima parte a lucrării detaliază și compară metodologia utilizată de Consiliul Național de Finanțare a Învățământului Superior (CNFIS) pentru repartizarea fondurilor publice către universități cu cea folosită de Ministerul Educației, în cadrul exercițiului de ierarhizare din 2011. Comparația aceasta are rolul de a prezenta abordările diferite prin intermediul cărora poate fi măsurată și evaluată performanța universităților în domeniul cercetării științifice.

Partea a doua a lucrării prezintă o metodologie alternativă și compară rezultatele obținute prin aplicarea ei cu rezultatele obținute în urma exercițiului oficial de ierarhizare a programelor de studii, iar apoi detaliază rezultatele obținute pentru dimensiunea de cercetare.

Dorim să subliniem, de la bun început, următoarele două aspecte. În primul rând, scopul principal al prezentării din secțiunea următoare a articolului este unul limitat, vizând identificarea principalelor elemente metodologice ce ar trebui luate în considerare în conceperea unei grile alternative de evaluare. Cu alte cuvinte, cele două sisteme de ierarhizare, prezentate în secțiunea următoare a articolu-

<http://csap.ro/media/docs/IndividualPoliticalScienceDepartmentData.pdf>.

⁵ În cadrul exercițiului oficial de ierarhizare, în cadrul etapei de raportare și colectare a datelor din partea universităților, domeniul “științe politice” a inclus, de asemenea, domeniul “relații internaționale”; astfel, datele raportate de universități pentru programele de studii care țin de ambele domenii au fost de fapt agregate la nivelul unuia singur, rezultatul fiind o ierarhizare comună cuprinzând ambele domenii. Ca urmare, prin expresia “departament de științe politice” ne vom referi la departamentele de științe politice și/sau relații internaționale, deci la ansamblul cadrelor didactice cu normă de bază care activează în cele două domenii la nivelul unei universități.

lului, sunt discutate doar în măsura în care această discuție servește scopul identificării acelor puncte metodologice comune ce servesc construirii metodologiei alternative. O comparație mai detaliată între sistemul CNFIS și cel al Ministerului, deși credem că ar fi foarte interesantă, nu reprezintă o miză în sine a articolului. În al doilea rând, așa cum se va constata, în cuprinsul articolului nu există comparații sau referiri la sisteme/metodologii internaționale de clasificare/ierarhizare a universităților sau programelor de studii⁶. Motivele țin de diversitatea și eterogenitatea foarte mare a acestor sisteme, precum și de nefezabilitatea în contextul românesc a multora dintre indicatorii utilizați de către aceste sisteme internaționale. De pildă, deși în faza inițială a cercetării noastre de elaborare a unei metodologii alternative de ierarhizare a programelor de studii am dorit să facem apel la baze de date precum *Web of Knowledge* sau *Scopus*, așa cum, de altfel, se procedează în multe alte exerciții de evaluare, acestea nu ar fi avut o capacitate mare de discriminare. Numărul articolelor științifice elaborate de autorii care sunt membri ai departamentelor avute în vedere, care sunt incluse în aceste baze de date, este foarte mic⁷. Din această cauză, el spune prea puțin despre diferențele reale dintre universitățile românești. Mai mult, comparațiile ar fi foarte puțin stabile, căci o singură intrare poate avea un impact capabil să inducă o imagine cu totul diferită a situației existente⁸. Baza de date Google Scholar, fiind mai comprehensivă, permite o diferențiere mult mai accentuată și mai greu de alterat. Trebuie subliniat, de asemenea, și faptul că majoritatea sistemelor internaționale de clasificare/ierarhizare a universităților vizează cu precădere instituțiile în sens glo-

bal. Cu alte cuvinte, ele nu permit compararea performanțelor la un nivel mai detaliat de analiză (pe facultăți, departamente etc.), ci doar o comparație la nivel general.

2. Ierarhizarea universităților în funcție de performanța în cercetare: două abordări

Deși clasificarea universităților și ierarhizarea programelor de studii ale acestora constituie exerciții cu un grad ridicat de inovație în peisajul învățământului superior românesc, ideea mai largă a ierarhizării universităților românești în funcție de criteriul cercetării nu este una nouă⁹. În fapt, universitățile sunt ierarhizate în acest mod încă din anul 2003 prin intermediul metodologiilor CNFIS de

⁶Procesul de clasificare a universităților și ierarhizare a programelor de studii, derulat, în 2011, de către Ministerul Educației, nu a constituit, propriu-zis, singurul efort de acest tip realizat în perioada recentă. Un demers similar fusese inițiat de către UEFISCDI, încă din 2009, prin intermediul Exercițiului Național de Evaluare a Cercetării (ENEC). Scopul declarat al acestui exercițiu era clasificarea pe domenii de specialitate a universităților românești, în funcție de performanțele de cercetare științifică, iar obiectivul final viza fundamentarea unui nou mod de finanțare (diferențiată) a universităților. Conform metodologiei generale ENEC (a se vedea <[http://www.ecs-univ.ro/UserFiles/File/Metodologie%20Generala%20de%20Evaluare\(3\).pdf](http://www.ecs-univ.ro/UserFiles/File/Metodologie%20Generala%20de%20Evaluare(3).pdf)>), cele patru criterii luate în considerare în procesul evaluării au fost următoarele: rezultate obținute în activitatea de cercetare – pondere de 10-30%, mediul de cercetare științifică – pondere de 5-15%, resurse financiare atrase pentru cercetare – pondere de 5-10%. Ponderile au variat în funcție de specificul domeniilor evaluate. Întrucât metodologia ENEC prezintă multiple similarități cu cea folosită de Ministerul Educației, în cadrul lucrării vom face referire detaliată doar la aceasta din urmă. Trebuie menționat, de asemenea, că universitățile românești și unitățile de cercetare în general sunt, de asemenea, evaluate în vederea finanțării cercetării și de către o altă instituție publică, anume Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică (ANCS). Această evaluare are însă, mai degrabă, rolul unui filtru decât acela al unei diferențieri valorice în baza unor indicatori comprehensivi, întrucât ANCS doar clasifică unitățile de cercetare prin acordarea unor calificative (A+, A, A-, B sau C). Prin intermediul acestor calificative se acordă sau se blochează accesul la fondurile publice pentru cercetare, însă evaluarea nu este realizată în logica unui demers de ierarhizare (a se vedea

<<http://www.ancs.ro/ro/articol/2662/sistemul-de-cercetare-general-introduction>>).

⁶A se vedea însă articolul „Ranking Political Science Departments: The Case of Romania”, *Quality Assurance Review*, 4/2 (2012), p. 79-97, în care analizăm pe larg alte încercări de evaluare a departamentelor de științe politice.

⁷ De pildă, dacă luăm ca exemplu doar membrii primelor trei departamente de științe politice (din Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, S.N.S.P.A. București și Universitatea din București), din cei peste 150, doar o treime pot fi găsiți în Scopus, numărul lucrărilor indexate pentru aceștia fiind, în general, extrem de mic (una sau două). Dacă am fi calculat indici g succesivi ai departamentelor ce țin de aceste universități, în baza datelor din Scopus, am fi obținut valorile 3, 3 și 1; prin urmare, am fi avut o capacitate de discriminare foarte redusă.

⁸ Acest dezavantaj caracterizează, de altfel, și metodologia MECTS folosită pentru a ierarhiza programele de studii.

alocare a finanțării de bază¹⁰. Până la implementarea prevederilor Legii nr. 1/2011, finanțarea universităților din România s-a făcut în mod diferențiat, în funcție de anumiți indicatori de calitate (IC). Ponderea acestora s-a modificat constant de la introducerea lor în anul 2003. În 2011, ponderea finanțării de bază ce a fost alocată universităților în funcție de indicatorii de calitate a fost de 30%. În același an, conform metodologiei CNFIS (2010), indicatorii ce făceau referire directă la cercetare aveau în total o pondere de 9% din finanțarea de bază¹¹.

Finanțarea de bază pe care universitățile o primesc prin contractul cu Ministerul Educației constituie cea mai mare parte din veniturile acestora. Odată cu reforma din 1999 (trecerea la sistemul finanțării globale), cea mai mare parte a finanțării de bază este alocată în funcție de un indicator de input – numărul de studenți echivalenți unitari ai universității¹². Dar începând cu anul 2003, un anumit procent din suma totală este alocat în conformitate cu o serie de indicatori de calitate. Astfel, metodologia CNFIS din 2003 introducea 13 astfel de indicatori, având o pondere totală în finanțarea de bază de 12,7%¹³. Între

¹⁰ Mai exact a părții din finanțarea de bază alocată în funcție de indicatori de calitate.

¹¹ Metodologia de repartizare pe instituții de învățământ superior a alocațiilor bugetare pentru finanțarea de bază în anul 2011, <<http://www.cnfis.ro/fb2011/MetodologieFB2011.pdf>>

¹² Acest număr este un indicator derivat din numărul studenților fizici ai unei universități, ponderat cu anumiți coeficienți de echivalare (în funcție de forma de învățământ) și indici de cost asociați domeniului de învățământ. Aceste ponderări sunt necesare pentru a lua în considerare costurile diferite asociate unor forme diferite de învățământ (de pildă licență și doctorat), precum și costurile diferite în funcție de domeniul de studiu (de pildă, domeniul tehnic comparativ cu cel economic). În esență, însă, numărul inițial al studenților fizici constituie principalul determinant al nivelului finanțării primite de către o universitate.

¹³ Propuneri privind repartizarea pe instituții de învățământ superior a fondurilor aprobate pentru Finanțarea de Bază prin Legea Bugetului pe anul 2003, <<http://www.cnfis.ro/fb99-02/repartizare%20FB%202002.pdf>>

aceștia, ponderea cea mai mare (3% din finanțarea de bază) aparținea indicatorului IC8 (nivelul de performanță a cercetării). În anii următori, celor 13 le-au fost adăugați și alți indicatori, iar cel privind performanța cercetării științifice universitare (IC8) a devenit IC6, fiind calculat separat în baza unei metodologii specifice furnizate de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior.

Tabelul 1 prezintă structura și componența generală a indicatorilor de calitate utilizați în anul 2011. După cum se poate observa, indicatorii de calitate folosiți de CNFIS sunt grupați în mai multe grupe și subgrupe. Cele cinci dimensiuni principale vizate de indicatori sunt:

- (I) calitatea personalului didactic;
- (II) impactul cercetării științifice asupra procesului didactic;
- (III) baza materială;
- (IV) managementul universitar;
- (V) educația permanentă.

Se poate observa că trei dintre aceste dimensiuni sunt foarte apropiate din punctul de vedere al ponderii atribuite la nivel global (I, II și IV, având ponderi de 8,5%, 9% și respectiv 9,25%) în timp ce alte două au un impact mai scăzut (baza materială are o pondere de 3%, iar educația permanentă doar 0,25%). Cele cinci dimensiuni cuprind o serie de subdimensiuni și sunt măsurate prin intermediul mai multor indicatori. Deși primele trei dimensiuni au ponderi relativ echilibrate, nu același lucru poate fi spus și despre indicatorii care le sunt asociați. Astfel, pe ultima coloană a Tabelului 1 se poate observa că unul dintre indicatori, anume cel privind nivelul performanțelor în cercetarea științifică (IC6), are o pondere substanțial mai mare decât ceilalți, al doilea ca valoare fiind abia la nivelul de 3,75%. Ponderea foarte mare alocată acestui indicator agregat exprimă dorința CNFIS de a sublinia importanța cercetării, considerată o funcție importantă a unei universități și un indicator important al calității activității dintr-o universitate. De altfel, IC6 este de fapt un indicator complex alcătuit dintr-o serie de subindicatori, fiecare având ponderi relativ mici (comparabile în orice caz cu indicatorii ce măsoară celelalte dimensiuni urmărite de metodologia CNFIS), dar care cumulativ ating valoarea de 7%.

Tabelul 1. Indicatorii de calitate folosiți de CNFIS pentru alocarea finanțării de bază în anul 2011.

Grupa	Subgrupa	Indicatori calitativi	Pondere în totalul FB (2011)
I. Personalul didactic (8,5% din totalul FB)	I.A. Calitatea personalului didactic (4% din totalul FB)	IC1 Numărul cadrelor didactice universitare titulare, cu carte de munca în universitate, raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	3,00%
		IC2 Numărul de profesori universitari titulari raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	1,00%
	I.B. Potentialul de dezvoltare a personalului didactic (4,5 % din totalul FB)	IC3 Numărul de conferențieri universitari titulari raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	1,00%
		IC4 Numărul cadrelor didactice universitare titulare, cu titlul științific de doctor, raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	1,50%
		IC5 Numărul cadrelor didactice universitare titulare, sub 35 de ani, raportat la numărul de studenți echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	2,00%
II. Impactul cercetării științifice asupra procesului didactic (9% din totalul FB)	II.A. Nivelul performanțelor în cercetarea științifică (7 % din totalul FB)	IC6 Nivelul performanțelor în cercetarea științifică (indicator cu structură complexă)	7,00%
	II.B. Modalitățile de valorificare a capacității de cercetare științifică (2% din totalul FB)	IC7 Ponderea studenților echivalenți unitari din ciclurile de studii de masterat și doctorat în totalul studenților echivalenți unitari (bugetați și cu taxă)	1,00%
		IC8 Raportul (procentual) dintre valoarea contractelor de cercetare-proiectare (se referă la total încasări în 2010, din toate sursele de finanțare) și veniturile universității pentru finanțarea de bază (se referă la total încasări în 2010 la alocații bugetare pentru finanțarea de bază)	1,00%
III. Baza materială (3% din totalul FB)	III.A. Calitatea bazei materiale (2% din totalul FB)	IC9 Valoarea cheltuielilor (plăți efectuate, indiferent de sursa de finanțare) pentru dotări și investiții raportată la numărul de studenți fizici (bugetați și cu taxă), cu excepția studenților înscriși la învățământ la distanță	1,00%
		IC10 Valoarea cheltuielilor materiale (plăți efectuate, indiferent de sursa de finanțare) raportată la numărul de studenți fizici (bugetați și cu taxă), cu excepția studenților înscriși la învățământ la distanță	1,00%
	III.B. Calitatea mijloacelor de documentare (1% din totalul FB)	IC11 Valoarea cheltuielilor pentru achiziția de cărți, reviste și manuale (plăți efectuate, indiferent de sursa de finanțare) raportată la numărul de studenți fizici (bugetați și cu taxă), cu excepția studenților înscriși la învățământ la distanță.	1,00%
IV. Managementul universitar (9,25% din totalul FB)	IV.A. Calitatea managementului academic, administrativ și financiar	IC12 Ponderea cheltuielilor pentru investiții din alocațiile bugetare primite de universități destinate acestui scop	0,00%
		IC13 Calitatea totală a managementului academic și administrativ (indicator cu structură complexă)	3,75%
		IC14 Ponderea veniturilor din alte surse decât alocațiile	2,00%

Grupa	Subgrupa	Indicatori calitativi	Ponderea în totalul FB (2011)
	(7,25% din totalul FB)	bugetare (se referă la total încasări în 2010, din toate sursele de finanțare) în totalul veniturilor universității (se referă la total încasări în 2010, din toate sursele de finanțare)	
		IC15 Ponderea veniturilor din alte surse decât alocațiile bugetare cheltuite pentru dezvoltarea instituțională (se referă la total încasări în 2010) în totalul veniturilor universității (se referă la total încasări în 2010)	1,50%
	IV.B. Calitatea serviciilor sociale și administrative studențești (2% din totalul FB)	IC16 Calitatea serviciilor sociale și administrative studențești (indicator cu structură complexă)	2,00%
V. Educație permanentă (0,25% din totalul FB)		IC17 Dezvoltarea educației permanente din universități	0,25%
			30,00%

Sursa: CNFIS

Tabelul 2 prezintă, separat, subindicatorii ce alcătuiesc indicatorul complex privind performanța în cercetare – IC6. Așa cum precizează metodologia CNFIS, subindicatorii asociați performanței în cercetare sunt mențiți să operaționalizeze cinci principii distincte privitoare la cercetarea științifică realizată de către universități. Aceste principii apar în Tabelul 2, primele trei fiind surprinse prin intermediul a doi sau trei subindicatori distincți, iar ultimele două prin câte unul fiecare. După cum se poate observa, cele mai importante dimensiuni, din punctul de vedere al ponderii, sunt capacitatea de a atrage fonduri pentru activitatea științifică (1,75% din finanțarea de bază, respectiv 25% din IC6) și relevanța și vizibilitatea rezultatelor activităților de cercetare științifică (3,5% din finanțarea de bază,

respectiv 50% din IC6). Potrivit metodologiei de alocare a finanțării, în funcție de scorurile obținute de universități pentru fiecare subindicator, acestea primesc fonduri în mod diferențiat, proporțional cu performanța înregistrată la nivelul aceluși subindicator¹⁴.

¹⁴ Alocarea fondurilor nu este însă determinată doar de valoarea absolută a unui (sub)indicator de calitate, ci de valoarea relativă a acestuia, obținută de o universitate prin compararea cu celelalte universități. Mai exact, valoarea relativă a unui indicator de calitate este stabilită prin intermediul unei formule care ia în calcul și dimensiunea universității, exprimată prin numărul său de studenți echivalenți unitari.

Tabelul 2. Structura indicatorului de calitate IC6, privind performanțele cercetării științifice

Subindicatori	Pondere din IC 6	Pondere din FB
1. Capacitatea de a atrage fonduri pentru activitatea științifică	25%	1,75%
1.1 Inițiativa în atragerea de fonduri de cercetare, la nivel național și internațional – n11	4%	0,28%
1.2 Proiecte câștigate în competiții naționale și internaționale – n12	6%	0,42%
1.3 Fonduri atrase din competiții naționale și internaționale, prin proiecte/contracte de cercetare, consultanță/servicii tehnice și tehnologice (naționale sau internaționale, inclusiv încheiate direct cu companii din țară și străinătate) – n13	15%	1,05%
2. Capacitatea de a pregăti resursa umană înalt calificată pentru activitatea de cercetare științifică	10%	0,70%
2.1 Gradul de implicare în pregătirea resursei umane înalt calificate, pentru activitatea de cercetare științifică – n21	4%	0,28%
2.2 Eficiența în pregătirea resursei umane înalt calificate pentru activitatea de cercetare științifică – n22	6%	0,42%
3. Relevanța și vizibilitatea rezultatelor activităților de cercetare științifică	50%	3,50%
3.1 Articole publicate în reviste recunoscute la nivel internațional - cotate ISI Web of Science, din fluxul principal de publicații fără factor de impact, indexate BDI, publicate în volumele conferințelor internaționale cotate ISI și/sau cele organizate de societăți profesionale internaționale – n31	30%	2,10%
3.2 Articole publicate în reviste recunoscute la nivel național, de către CNCSIS, de categorii B, B+ și C – n32	10%	0,70%
3.3 Cărți publicate în edituri naționale și edituri internaționale (format hârtie și/sau electronic) – n33	10%	0,70%
4. Capacitatea universităților de a concepe/dezvolta produse – tehnologii inovative pentru mediul de afaceri – n4	10%	0,70%
5. Capacitatea instituțională a universităților de a organiza și susține activitatea de cercetare științifică performantă – n5	5%	0,35%
	100%	7%

Sursa: CNFIS

În felul acesta metodologia de alocare a fondurilor în funcție de indicatorii de calitate furnizează, în mod indirect, o ierarhizare a universităților din punctul de vedere al mai multor componente ale activității lor ce pot fi surprinse de către acești indicatori. În mod particular, metodologia permite o ierarhizare a universităților din punctul de vedere al activității de cercetare atât la nivelul unor indicatori particulari, cât și la un nivel mai general. Astfel, cele 49 de universități de stat pot fi ierarhizate din punctul de vedere al cercetării atât prin referire la scorurile obținute pentru fiecare din cei zece subindicatori ai IC6, cât și prin referire globală la acest indicator.

Pentru exemplificare, **Tabelul 3** prezintă repartizarea fondurilor pentru universitățile de stat, în 2011, în funcție de indicatorul IC6 **agregat**.

A treia coloană a Tabelului 3 prezintă alocația disponibilă, adică ce sume ar fi primit universitățile în condițiile în care valorile absolute ale tuturor subindicatorilor IC6 ar fi fost egale pentru toate uni-

versitățile, caz în care alocația repartizată ar fi fost distribuită doar în baza numărului de studenți echivalenți unitari ai fiecărei universități. Această situație este însă una contrafactuală deoarece în realitate fiecare universitate obține un scor mai mic sau mai mare pentru fiecare subindicator. Prin compararea cu valorile absolute ale subindicatorilor similari ale celorlate universități se stabilește la nivelul fiecăruia valoarea **indicatorului relativ de calitate**, iar acesta devine coeficientul de multiplicare prin intermediul căruia se stabilește suma repartizată universității la nivelul fiecărui subindicator¹⁵. Astfel, diferențele ce

¹⁵De exemplu, pentru un subindicator IC6 putem presupune că alocația disponibilă în cazul unei universități ar fi 1000 de lei. În funcție de valoarea indicatorului absolut se calculează indicatorul relativ care devine coeficient de multiplicare și care poate avea valori între 0 și 2. Cu alte cuvinte, în cel mai bun caz universitatea poate primi 2000 de lei la nivelul respectivului subindicator, iar în cel mai rău caz, niciunul.

apar între alocația disponibilă și cea efectiv repartizată sunt determinate de performanțele distincte ale universităților la nivelul subindicatorilor IC6; datele din Tabelul 3 surprind situația finală rezultată prin cumularea sumelor obținute pentru fiecare dintre cei 10 subindicatori.

Având în vedere faptul că ponderea globală a IC6 este constantă (7% din finanțarea de bază disponibilă la nivel național), alocarea sumelor în funcție de acest indicator (la fel ca și în cazul celorlalți) poate fi privită ca un joc de sumă nulă: ceea ce pierde o universitate e câștigat întotdeauna de către alta. După cum se poate observa în Tabelul 3 (coloana 4), în urma aplicării formulelor ce iau în calcul performanța pe subindicatorii IC6, dintre cele 49 de universități doar 20 au înregistrat rezultate pozitive (primind mai mult de 100% din finanțarea disponibilă), celelalte 29 fiind penalizate (adică obținând mai puțin de 100% din finanțarea disponibilă). Pe de altă parte, influența indicatorilor este proporțională și cu dimensiunea universităților, lucru vizibil atât pentru alocația disponibilă, cât și pentru cea repartizată. Cu alte cuvinte, două universități care au valori absolute ale unui indicator ce sunt foarte apropiate pot obține sume vizibil diferite din cauza dimensiunii lor, iar magnitudinea recompensei (sau penalizării) este dependentă de dimensiune: universitățile ce au un număr mare de studenți echivalenți unitari câștigă (sau pierd) mult mai mult decât universitățile cu studenți puțini.

Ținând cont de complexitatea metodologică a procesului de alocare a fondurilor în funcție de rezultatele în cercetare reflectate de IC6, o întrebare legitimă ar fi: care anume este modul cel mai potrivit în care universitățile ar putea fi ierarhizate în funcție de aceste rezultate? Alternativa cea mai rezonabilă este aceea de a realiza ierarhizarea universităților în funcție de diferențele procentuale între alocația repartizată (sumele primite) și alocația disponibilă (sumele care ar fi putut fi obținute în condiții de echivalență perfectă a subindicatorilor absoluți). Această opțiune are avantajul de a surprinde performanța efectivă în raport cu cea posibilă la nivelul fiecărei universități, pe o scală comună ce se întinde (teoretic) de la 0% (echivalentul pierderii integrale a finanțării alocate prin indicatorii de calitate) la +200% (echivalentul dublării finanțării posibile în urma unor rezultate foarte bune). Coloana a patra a Tabelului 3 prezintă diferențele procentuale între alocațiile disponibile și cele repartizate pentru indi-

catorul IC6 agregat pentru fiecare dintre cele 49 de universități de stat. O ierarhizare în funcție de aceste diferențe arată că, în anul 2011, universitatea cu cele mai bune performanțe în cercetare este USAMV „Ion Ionescu de la Brad” Iași care, în urma scorurilor pentru subindicatorii IC6, a obținut cu 41.63% mai mulți bani decât ar fi primit în urma unei repartizări uniforme bazate pe numărul de studenți echivalenți unitari; Universitatea „Babeș - Bolyai” Cluj se află pe locul 2 întrucât a obținut un surplus de 37.69%, și așa mai departe. Trebuie notat faptul că ierarhizarea în funcție de diferențele dintre cele două tipuri de repartizări trebuie citită sub rezerva calificărilor anterioare privind mecanismul complex prin care aceste repartizări sunt alocate. Așa cum am precizat deja, un factor foarte important este dimensiunea universității, dar și poziționarea acesteia (la nivelul fiecărui subindicator al IC6) în raport cu celelalte universități. Această ierarhizare ce se poate face în funcție de diferențele dintre alocațiile disponibile și cele repartizate este dependentă, în primul rând, de subindicatorii de calitate **relativi** ai IC6. Prin urmare, Universitatea „Ion Ionescu de la Brad” a avut cele mai bune performanțe în cercetare în anul 2011, dar numai relativ la dimensiunea sa și, relativ, de asemenea, la performanțele celorlalte universități. Aceasta nu înseamnă însă că această universitate a avut și cele mai mari scoruri în sens absolut¹⁶.

Întrucât CNFIS urmărește alocarea fondurilor la nivel de universitate, trebuie subliniat faptul că ierarhizarea descrisă anterior era una globală, care luadea în calcul rezultatele agregate ale tuturor structurilor componente ale unei universități și nu discrimina între performanțele realizate la nivelul anumitor programe de studii sau domenii. Sistemul implementat în 2012 ca urmare a schimbării legii educației se deosebește de această abordare prin faptul că vizează nu un nivel global (pe universitate) al comparației, ci unul al domeniilor de studii; deci – așa cum am văzut mai devreme – al programelor de studii incluse în cadrul acestora și, în mod derivat, al departamentelor universitare.

¹⁶E important de notat că Metodologia CNFIS avea în vedere datele privind publicațiile realizate în decursul unui singur an de cadrele didactice dintr-o universitate. Din acest motiv diferențele în evaluare au fost foarte mari de la an la an, iar ierarhizarea produsă era, la rândul ei, extrem de instabilă.

Tabelul 3. Repartizarea finanțării în funcție de indicatorul IC6 (2011).

	Universitate	Alocație disponibilă	Alocația repartizată	Diferența(%)	Ponderea IC6 (%)
1	USAMV „Ion Ionescu de la Brad” Iași	1351270	1913761	141.63%	9.91
2	Universitatea „Babeș - Bolyai” Cluj	8055696	11091967	137.69%	9.64
3	USAMV Cluj-Napoca	1631853	2213879	135.67%	9.50
4	ASE București	3076236	4092332	133.03%	9.31
5	Universitatea „Valachia” Târgoviște	1570822	2081082	132.48%	9.27
6	Universitatea „Al. I. Cuza” Iași	5144452	6720705	130.64%	9.14
7	Universitatea Națională de Muzică București	949240	1185623	124.90%	8.74
8	Universitatea de Arte din București	714179	892026	124.90%	8.74
9	Universitatea „Transilvania” Brașov	4580517	5717049	124.81%	8.74
10	Universitatea „Politehnica” București	10161401	12613953	124.14%	8.69
11	Universitatea de Arte „George Enescu” Iași	1228811	1477775	120.26%	8.42
12	Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi”	5658527	6800887	120.19%	8.41
13	Universitatea Maritimă Constanța	297443	340659	114.53%	8.02
14	Universitatea din Petroșani	976006	1101324	112.84%	7.90
15	Universitatea din Craiova	4524592	5093171	112.57%	7.88
16	Universitatea „Politehnica” Timișoara	4815113	5399487	112.14%	7.85
17	Universitatea de Arte din Tg. Mureș	400802	446109	111.30%	7.79
18	UMF „Victor Babeș” Timișoara	2400090	2613175	108.88%	7.62
19	Universitatea de Artă și Design din Cluj	467964	505729	108.07%	7.56
20	Universitatea „Petru Maior” Tg. Mureș	665970	704459	105.78%	7.40
21	Universitatea „1 decembrie 1918” Alba-Iulia	579247	577995	99.78%	6.98
22	Universitatea București	6746834	6699062	99.29%	6.95
23	Universitatea de Vest Timișoara	3158424	3066189	97.08%	6.80
24	USAMV București	2257799	2187574	96.89%	6.78
25	Universitatea Tehnică Cluj-Napoca	5510726	5289532	95.99%	6.72
26	Universitatea „Petrol-Gaze” Ploiești	1259637	1151992	91.45%	6.40
27	Universitatea din Pitești	1588026	1431016	90.11%	6.31
28	Universitatea de Arhitectură și Urbanism	912348	801696	87.87%	6.15
29	Universitatea „Ovidius” Constanța	2596112	2249198	86.64%	6.06
30	Universitatea „Constantin Brâncuși” Tg. Jiu	486147	417195	85.82%	6.01
31	Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu	3278434	2797640	85.33%	5.97
32	Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău	1082798	921233	85.08%	5.96
33	Universitatea de Nord din Baia Mare	1021486	860295	84.22%	5.90
34	UMF „Iuliu Hatieganu” Cluj-Napoca	2533324	2099653	82.88%	5.80
35	UNATC „I.L.Caragiale” București	1042183	842632	80.85%	5.66
36	SNSPA București	754002	604459	80.17%	5.61
37	Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad	769854	615853	80.00%	5.60
38	UNEFIS București	417625	308826	73.95%	5.18
39	UMF „Gr. T. Popa” Iași	2459618	1795016	72.98%	5.11
40	USAMV a Banatului Timișoara	1455430	1059464	72.79%	5.10
41	Universitatea „Dunărea de Jos” Galați	3522697	2479076	70.37%	4.93
42	Universitatea Tehnică de Construcții	2403585	1577476	65.63%	4.59
43	Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava	1697756	1091129	64.27%	4.50
44	Universitatea din Oradea	3355625	1759118	52.42%	3.67
45	Academia Muzică „Gh.Dima” Cluj-Napoca	894373	458310	51.24%	3.59
46	UMF Tg. Mureș	2154544	1097324	50.93%	3.57
47	UMF Craiova	1553609	724716	46.65%	3.27

	Universitate	Alocație disponibilă	Alocația repartizată	Diferența(%)	Ponderea IC6 (%)
48	Universitatea „Eftimie Murgu” Reșița	553147	221313	40.01%	2.80
49	UMF „Carol Davila” București	4956396	1482639	29.91%	2.09
Total		119672770	119672773		7.00

Sursa: CNFIS

Pe de altă parte, ierarhizarea produsă de CNFIS nu trebuie să fie comparată cu clasificarea universităților. Clasificarea vizează un aspect funcțional al universităților, dar nu are un caracter ierarhic (deși a fost și este, adeseori, înțeleasă în acest fel).

Ierarhizarea domeniilor/programelor de studii, realizată în 2011, s-a făcut pe baza unei metodologii diferite de cea utilizată de CNFIS pentru repartizarea finanțării de bază prin intermediul indicatorilor de calitate. S-au utilizat patru criterii distincte: cercetare științifică (cu 20 de indicatori), predare/învățare (6 indicatori), relația cu mediul extern (17 indicatori) și capacitatea instituțională (24 de indicatori). Complexitatea metodologiei de evaluare în scopul ierarhizării programelor de studii este vizibilă în mod deosebit în cazul cercetării, evaluată prin intermediul a 20 de indicatori distincți, adică dublu față de numărul indicatorilor avuți în vedere de CNFIS pentru aceeași componentă. În funcție de specificul domeniului fundamental, cele patru criterii au primit, de asemenea, ponderi diferite. De exemplu, pentru domeniile (și deci programele de studii) încadrate în domeniul fundamental științe sociale, ponderile globale alocate celor patru criterii au fost următoarele:

- cercetare științifică – 50%;
- predare/învățare – 25%;
- relația cu mediul extern – 20%;
- capacitatea instituțională – 5%.

Tabelul 4 prezintă structura criteriilor și indicatorilor folosiți în cadrul exercițiului de evaluare în scopul ierarhizării programelor de studii în 2011, pentru domeniile aparținând științelor sociale. După cum se poate observa, grila de evaluare este una foarte încărcată, însumând, în total, 67 de indicatori diferiți¹⁷.

¹⁷În realitate, însă, variabilele avute în vedere au fost chiar mai numeroase de atât, datorită modului de calculare a indicatorilor aferenți criteriilor II, III și IV care, în fiecare caz, reprezintă, de fapt, un raport a două variabile distincte. Astfel, pentru criteriile II, III și IV, toate variabilele enumerate în coloana a treia a tabelului 4 sunt, conform distincțiilor făcute în ordinul ce detaliază metodologia, indicatori **extensivi**, adică mărimi

Având în vedere faptul că cercetarea a constituit prin excelență elementul de referință în virtutea căruia s-au realizat atât clasificarea universităților, cât și ierarhizarea programelor de studii, era de așteptat ca grila de analiză realizată de Ministerul Educației să aibă un grad mai ridicat de complexitate. Dincolo de această diferență, putem observa, însă, că în ambele cazuri indicatorii cu importanța cea mai mare sunt cei referitori la rezultatele activității de cercetare (articole, cărți și alte tipuri de publicații științifice). Astfel, metodologia CNFIS evalua această componentă în 2011 prin apel la 3 subindicatori, iar ponderea cumulată a acestora la nivelul IC6 era de 50%, adică jumătate. În cazul metodologiei de ierarhizare a programelor de studii, rezultatele cercetării cuprindeau 11 indicatori diferiți ce aveau o pondere cumulată de 75% la nivelul criteriului cercetare, adică trei sferturi. Cu alte cuvinte, 75% din 50% (adică 37,5%, mai mult de o treime) din scorul total obținut de o universitate la nivelul unui program de studii este determinat de publicațiile realizate de către cadrele didactice titulare în cadrul respectivului domeniu. Raportat la ponderile tuturor celorlați indicatori (inclusiv cei aparținând altor criterii decât cercetarea), acesta este, fără îndoială, cel mai important dintre cei folosiți. În privința celorlați indicatori utilizați cele două metodologii diferă una de alta destul de mult, fie prin faptul că urmăresc indicatori diferiți, fie prin aceea că alocă alte ponderi unor indicatori similari. De pildă, numărul absolvenților de doctorat are o pondere de 6% în cazul CNFIS, dar de 13% în cazul metodologiei

absolute; acestea se împart la valorile unor alte variabile pentru a se produce indicatori **intensivi**, aceștia din urmă fiind cei ponderați cu valorile din ultima coloană a Tabelului 4. De pildă, la criteriul II, valoarea obținută pentru „personal de bază în ultimul an (2010)” se împarte la valoarea obținută pentru „personal total din ultimul an (2010)”, iar valoare rezultată din acest raport (adică indicatorul intensiv) are o pondere de 10% în cadrul criteriului II; toate celelalte variabile aferente criteriilor II, III și IV urmează o logică similară; din rațiuni de spațiu nu am detaliat în Tabelul 4 și variabilele la a căror valoare se împart cele ale indicatorilor din coloana a treia.

Ministerului; un alt exemplu este indicatorul referitor la finanțarea cercetării care are o pondere

de 25% din IC6, dar de numai 10% în cadrul ierarhizării programelor de studii.

Tabelul 4. Criteriile, indicatorii, variabilele și ponderile utilizate în cadrul evaluării în vederea ierarhizării programelor de studii pentru domeniul fundamental de științe sociale.

Criteria	Indicator	Variabile	Pondere	
I. Cercetare (pondere: 0,50)	Rezultatele din activitatea de cercetare științifică (pondere: 0,75)	Scorul relativ de influență al articolelor științifice	0,21	
		Publicații ISI în reviste cu factor de impact	0,17	
		Publicații ISI în reviste fără factor de impact	0,06	
		Publicații în reviste indexate BDI	0,06	
		Publicații în reviste CNCSIS, categoria B	0,04	
		ISI Proceedings	0,01	
		Cărți publicate la edituri internaționale	0,20	
		Cărți publicate la edituri recunoscute CNCSIS	0,15	
		Capitole internaționale	0,05	
		Capitole CNCSIS	0,03	
		Inovații	0,02	
		Asigurarea resurselor necesare activității de cercetare științifică (pondere: 0,10)	Numărul de granturi obținute de la organisme românești.	0,15
	Numărul de granturi internaționale.		0,30	
	Valoarea granturilor obținute din surse românești		0,15	
	Valoarea granturilor obținute din surse internaționale		0,30	
	Valoarea altor proiecte de cercetare aplicată		0,10	
	Recunoaștere internațională (pondere: 0,02)	Numărul de persoane în comitete editoriale jurnale Thomson Reuters Web of Knowledge (fost ISI)	0,70	
		Numărul de persoane în comitete de organizare a conferințelor Thomson Reuters Web of Knowledge (fost ISI)	0,30	
	Programe doctorale (pondere: 0,13)	Numărul de absolvenți de doctorat în ultimii trei ani (2008 – 2010) raportat la personalul titular și asociat în ultimii trei ani	0,50	
		Numărul de absolvenți de doctorat în ultimul an (2010) raportat la total absolvenți în ultimul an	0,50	
	II. Predare/ învățare(ponder e: 0,25)		Personal de bază în ultimul an (2010)	0,10
			Personal total (de bază și asociat) în ultimul an (2010)	0,30
			Studenti înmatriculați în anul I de studiu la licență, forma de zi în ultimii trei ani (2008 - 2010)	0,10
Candidați înscriși la examenul de admitere la facultate în ultimul an (2010)			0,35	
Numărul de studenți înscriși la anul I de studiu la master în ultimul an (2010)			0,10	
Numărul de studenți înscriși la anul I de studiu la doctorat în ultimul an (2010)			0,05	
III. Relația cu mediul extern (pondere: 0,20)	Relația cu domeniul economic (pondere: 0,20)	Venituri obținute din servicii și produse inovative în ultimii trei ani (2008-2010)	0,55	
		Numărul de parteneriate cu sectorul de afaceri, nonprofit și organizațiile publice în ultimii cinci ani (2006-2010)	0,45	
	Relația cu domeniul social (pondere: 0,05)	Numărul de studenți (licență și master) proveniți din medii dezavantajate în ultimii trei ani (2008-2010)	0,35	
		Numărul de studenți maturi(licență și master) în ultimii trei ani (2008-2010)	0,30	
		Numărul de studenți cu dizabilități (licență și master) în ultimii trei ani (2008-2010)	0,35	
	Dezvoltarea comunității (pondere: 0,45)	Numărul de programe de formare profesională în ultimii cinci ani (2006-2010)	0,30	
		Numărul de conferințe, manifestații, activități de voluntariat și activități de dezvoltare comunitară în ultimul an (2010)	0,35	
		Numărul de evenimente culturale sau artistice în ultimul an (2010)	0,35	
	Internaționalizare	Număr de programe internaționale în ultimii cinci ani (2006-2010)	0,24	

Criteria	Indicator	Variabile	Pondere
	(pondere: 0,30)	Număr de programe în limbi străine în ultimii cinci ani (2006-2010)	0,16
		Mobilități studențești, outgoing, internaționale în ultimii trei ani (2008-2010)	0,09
		Mobilități studențești, incoming, internaționale în ultimii trei ani (2008 - 2010)	0,09
		Mobilități studențești, outgoing, România în ultimii trei ani (2008-2010)	0,06
		Mobilități studențești, incoming, România în ultimii trei ani (2008-2010)	0,06
		Numărul de școli de vară la care au participat membri ai personalului în ultimii cinci ani (2006-2010)	0,09
		Mobilități ale personalului de predare și cercetare, incoming, în ultimii cinci ani (2006-2010)	0,12
		Mobilități ale personalului de predare și cercetare, outgoing, în ultimii cinci ani (2006 - 2010)	0,09
IV. Capacitate instituțională (pondere: 0,05)	Indicator 1 (pondere: 0,34)	Venituri din sponsorizări	0,20
		Venituri totale	0,60
		Venituri din alte surse decât contractul instituțional cu MECTS	0,20
	Indicator 2 (pondere: 0,11)	Itemii ce compun biblioteca universității	0,35
		Cheltuieli pentru achiziția de materiale științifice/bibliografice	0,30
		Trafic de date	0,35
	Indicator 3 (pondere: 0,11)	Numărul de locuri în cantina/ cantinele universității	0,25
		Cămine	0,25
		Personal activități de secretariat	0,25
		Personal servicii medicale	0,25
	Indicator 4 (pondere: 0,11)	Săli pentru predare și cercetare	0,20
		Săli dotate cu videoproiector	0,25
		Bază sportivă	0,05
		Numărul total al calculatoarelor (PC) aflate în mod regulat la dispoziția studenților	0,50
	Indicator 5 (pondere: 0,11)	Birouri cadre didactice și de cercetare (suprafața totală)	0,10
		Personal de cercetare	0,35
		Cheltuieli pentru dotarea cu aparatură și echipamente	0,20
		Cheltuieli proprii pentru activități de cercetare	0,35
	Indicator 6 (pondere: 0,11)	Cadre didactice și de cercetare tinere	1
	Indicator 7 (pondere: 0,11)	Cheltuieli cu mobilitatea personalului	0,15
		Cheltuieli cu mobilitatea studenților	0,15
		Personal pentru orientarea în carieră	0,15
		Personal pentru asistența studenților cu dizabilități	0,20
		Cheltuieli de formare profesională continuă	0,30

Sursa: OMECTS 5212/26.08.2011 (disponibilă la <http://www.edu.ro/index.php/articles/16066>)

Pomind de la variabilele și indicatorii detaliați în Tabelul 4, în 2011 s-a realizat ierarhizarea tuturor departamentelor care oferă programe de studii în toate universitățile acreditate. (E important de subliniat că, spre deosebire de ierarhizarea CNFIS, care privea numai universitățile de stat, cea realizată în 2011 privește și toate programele de studii oferite de toate universitățile private acreditate). În fiecare din cele 60 de domenii de studii definite prin metodologia Ministerului, ierarhizarea s-a realizat în baza unui indice agregat a cărui valoare obținută de fiecare

universitate era raportată la valoarea cea mai mare obținută de o universitate în cazul aceluși domeniu (operația de normalizare). Încadrarea într-una dintre cele 5 clase de ierarhizare s-a făcut, în cazul fiecărei universități, prin raportarea indicelui său agregat la valoarea celui mai mare indice obținut în cazul domeniului: pentru o valoare a indicelui propriu mai mare sau egală cu 73% din cel maxim obținut, o universitate a fost încadrată în clasa A, pentru una $\geq 50\%$ și $< 73\%$ - în clasa B, $\geq 30\%$ și $< 50\%$ - clasa C, $\geq 10\%$ și $< 30\%$ - clasa D, $< 10\%$ - clasa E.

Tabelul 5 prezintă rezultatele ierarhizării oficiale în domeniul științe politice. Dintr-un total de 23 de universități având departamente de științe politice (și/sau relații internaționale), putem observa că programele de studii a 5 universități s-au clasat în A, ceea ce înseamnă că indicele lor agregat a fost mai mare sau egal cu 73% din valoarea indicelui agregat al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, care a avut cele mai bune rezultate în cadrul acestui domeniu. Doar patru universități au avut programe ierarhizate în clasa B, adică valoarea indicelui lor agregat al ierarhizării s-a situat între 50% și 73% din valoarea indicelui maxim – și așa mai departe pentru clasele C, D și E. Este important să menționăm că ierarhizarea oficială oferă doar poziționarea relativă a programelor de studii/departamentelor, nu și scorurile exacte (nici cele la nivel agregat – valoare concretă a indicelui agregat al ierarhizării – nici cele pe componente). Dată fiind însă ponderea semnificativă a cercetării, precum și faptul că pe componenta educație indicorii mai tuturor universităților sunt foarte apropiați (așa cum se poate constata cu ușurință comparând fie și sumar datele – publice – furnizate de universități), este foarte probabil ca rezultatele obținute de universități la nivelul acestei subcomponente să fie aproximativ similare cu cele obținute la nivel agregat.

3. O metodologie alternativă de ierarhizare

Rezultatele oficiale ale exercițiului de ierarhizare nu au furnizat în mod direct și un model privind ierarhizarea programelor de studii/departamentelor din punctul de vedere al cercetării științifice. Desigur, o ierarhizare în funcție de cercetare în lipsa datelor și calculelor concrete efectuate de Minister poate fi realizată pentru fiecare situație în parte pornind, pe de o parte, de la datele transmise de universități, și care sunt publice (deși într-un format puțin prietenos, ceea ce face foarte migăloasă încercarea de a merge pe această cale), pe de altă parte de la metodologia care este, de asemenea, publică¹⁸.

¹⁸Faptul că Ministerul nu a oferit explicit aceste calcule a fost unul dintre aspectele contestate ale procesului de clasificare a universităților și de ierarhizare a programelor de studii. Una dintre universitățile publice – Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava – a contestat în justiție ierarhizarea programelor de studii și una dintre consecințele cele mai importante ale acesteia: noul mecanism de finanțare bazat pe aceasta, implementat începând cu anul 2012. În momentul de față, procesul nu este încheiat. Vrem să subliniem însă că concluziile noastre nu depind în nici un fel de succesul sau eșecul

Tabelul 5. Ierarhizarea oficială a programelor de studii în domeniul științe politice.

Universitate	Clasă
Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca	A
Universitatea de Vest din Timișoara	A
Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București	A
Universitatea din București	A
Universitatea din Craiova	A
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu	B
Universitatea din Oradea	B
Universitatea „Ovidius” din Constanța	B
Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava	B
Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu	C
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași	C
Universitatea „Danubius” din Galați	C
Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București	D
Universitatea „Petre Andrei” din Iași	D
Universitatea „Hyperion” din București	D
Universitatea „Nicolae Titulescu” din București	D
Universitatea „Spiru Haret” din București	D
Universitatea „Andrei Șaguna” - Constanța	E
Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești	E
Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad	E
Universitatea „Petru Maior” din Târgu Mureș	E
Universitatea din Pitești	E
Universitatea „Mihail Kogălniceanu” din Iași	E

Sursa: MECTS¹⁹

Dorim să propunem, însă, ca alternativă o metodologie simplificată de ierarhizare a programelor de studii²⁰ și, deci în mod derivat, a depar-

acestor contestări. În acest articol, noi analizăm metodologii diferite și rezultatele pe care le produc acestea, dar nu și politicile publice care pot fi legate de ele.

¹⁹Ierarhizarea programelor de studii organizate de universitățile acreditate din sistemul național de învățământ, conform art. 193 din Legea Educației Naționale nr. 1/2011 și prevederilor hotărârii Guvernului nr. 789/2011 privind aprobarea Metodologiei de evaluare în scopul clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii,

<http://chestionar.uefiscdi.ro/docs/programe_de_studii.pdf
²⁰Ținem să precizăm că scopul lucrării nu este însă acela de a reproduce ierarhizarea oficială prin intermediul metodologiei simplificate. Obiectivul articolului este, mai degrabă, acela de a vedea cum seturi diferite de indicatori pot sau nu produce ierarhizări similare. Mai exact, așa cum am precizat la începutul articolului, miza este aceea de a vedea în ce măsură o metodologie semnificativ simplificată poate produce rezultate similare cu cele produse prin metodologia Ministerului.

tamentelor de științe politice din universitățile românești. Dacă o asemenea metodologie poate fi formulată, atunci putem trage o concluzie mai generală: în măsura în care metodologia alternativă produce rezultate similare cu cele oficiale, vom putea conchide că nu este neapărat nevoie de un număr foarte mare de indicatori pentru producerea unor rezultate pertinente, ci doar de câțiva cu un grad foarte mare de relevanță.

Tabelul 6 prezintă metodologia alternativă (și, așa cum se observă, foarte simplificată) de ierarhizare a departamentelor de științe politice, pe care o propunem în vederea analizei acestor departamente. Spre deosebire de metodologia oficială folosită în 2011, această metodologie alternativă este alcătuită din doar două criterii fundamentale:

- cercetare, măsurată prin intermediul a doar trei indicatori;
- educație, măsurată prin intermediul a 6 indicatori.

Ambele criterii au o pondere egală reprezentând jumătate din scorul total. (De notat totuși că indicatorul educație cuprinde subindicatori care privesc și relația universităților cu mediul extern și capacitatea lor instituțională).

În vederea evaluării cercetării, cel mai important dintre cei trei indicatori folosiți (cu ponderea cea mai semnificativă, de 77%) este indicele g succesiv rațional al departamentelor. Înainte de a explica mai detaliat în ce constă acest indice, trebuie făcută însă o precizare privind opțiunea pentru utilizarea sa în raport cu alte mecanisme de evaluare a cercetării. În momentul de față există cel puțin două abordări generale privind modul de cuantificare a performanței științifice în cercetare: una dintre ele este cea bazată pe noțiuni de tipul factorului de impact, scorului de influență, scorului relativ de influență al revistelor științifice etc., abordare consacrată deja în ultimele câteva decenii în practica internațională. Articolul nostru nu folosește însă această abordare, ci se concentrează pe o abordare alternativă mai recentă, bazată pe indici de tipul h și g , care, deși au o istorie mult mai scurtă, fiind inventați și popularizați abia ulterior anului 2005, sunt însă din ce în ce mai influenți, fiind incluși (cel puțin indicele h) inclusiv în platformele Thomson Reuters și Scopus. În măsura în care unul din obiectele de studiu substanțiale ale articolului de față este productivitatea științifică cumulată a unui grup de cercetători, considerăm că astfel de indici, prin logica lor duală (axată atât pe cantitatea de publicații, cât și pe calitatea acestora reflectată în numărul de citări), constituie o măsură adecvată a productivității

științifice²¹.

În ceea ce privește indicele g succesiv rațional al departamentelor, acest indice reprezintă, în fapt, un indice g de ordinul doi, aplicat la nivelul departamentului în baza indicilor g de rangul întâi, corespunzători cadrelor didactice cu norma de bază ce alcătuiesc un departament. În formularea dată de Leo Egghe, cercetătorul care l-a introdus în literatură, **indicele g** al unui autor individual reprezintă „cel mai mare număr g de lucrări care împreună au primit g^2 sau mai multe citări”²². Prin urmare, **indicele g succesiv** reprezintă pur și simplu o extindere a ideii lui Egghe de la un nivel individual la unul colectiv. Conform definiției date de Richard Tol, care a dezvoltat ideea lui Egghe, un departament are un indice succesiv g_1 , dacă g_1 este cel mai mare număr, pentru care este adevărat că un departament are g_1 membri care au, în medie, o valoare g de cel puțin g_1 ²³. Indicele **g succesiv rațional** reprezintă o extindere cu un grad ușor mai ridicat de complexitate, acesta fiind util, în special, în cazurile unde mai multe departamente au un indice g succesiv egal, între membrii acestuia existând totuși diferențe care, deși nu sunt suficient de mari încât să afecteze valoarea finală a indicelui g succesiv simplu, sunt totuși notabile. Indicele g succesiv rațional are tocmai menirea de a cuantifica, într-o manieră mai detaliată, rezultatele agregate la nivelul mai multor departamente, reprezentând o măsură cu o putere de discriminare mai mare²⁴.

Ceilalți doi indicatori folosiți în metodologia alternativă pentru evaluarea cercetării au ponderi reduse (10%, respectiv 13%), identice însă cu cele folosite în cadrul exercițiului de ierarhizare oficial pentru indicatorii echivalenți. Pe de altă parte, și

²¹Din păcate, nu este aici locul pentru a argumenta mai pe larg în favoarea acestei opțiuni metodologice.

²²L. Egghe, „An Improvement of the h-Index: the g-Index”, *ISSI Newsletter*, 2/1 (2006), p. 8

²³R. Tol, „A Rational, Successive G-Index Applied to Economics Departments in Ireland”, *Journal of Informetrics*, 2/2 (2008), p. 151

²⁴Tol arată că din punct de vedere matematic, indicele g succesiv reprezintă soluția pentru formula

$$\max_{g_1} \sum_{i=1}^{g_1} g^i \geq g_1^2, \text{ unde } g^i \text{ se referă la membrii unui}$$

departament desemnați prin intermediul indicilor g de ordinul întâi (termenul g_1). Indicele g succesiv rațional

reprezintă soluția pentru $g_1^\Delta = g_1 + \frac{\sum_{i=1}^{g_1+1} g^i - g_1^2}{(g_1+1)^2 - g_1^2}$, și este întotdeauna $\geq g_1$, dar $< g_1 + 1$.

ponderea indicelui g- succesiv rațional este foarte apropiată de ponderea globală acordată, în cadrul metodologiei de ierarhizare a Ministerului, rezultatelor activității de cercetare (publicațiilor). Această pondere, foarte similară, permite un grad ridicat de comparabilitate între rezultatele obținute de Minister și cele obținute în urma aplicării metodologiei proprii.

Cel de-al doilea criteriu (educația) utilizat în cadrul metodologiei alternative cuprinde cei șase indicatori detaliați în Tabelul 6. Singurul care necesită explicații suplimentare este indicele de mărime a departamentului care nu se referă, propriu-zis, doar la numărul cadrelor didactice titulare ale unui departament, ci și la o anumită dimensiune a calității acestora, reprezentată prin gradul didactic (sau de cercetare). Astfel, pentru departamentele având cel puțin cinci profesori coordonatori de doctorat, valoarea acestui indice este 5. Pentru cele având cel puțin patru cadre cu titlul de profesor, valoarea este 4. Pentru departamentele cu cel puțin trei cadre didactice, având titlul cel puțin de conferențiar, valoarea indicelui de mărime a departamentului este 3; pentru cele cu cel puțin doi profesori, conferențieri sau lectori valoarea este 2, iar pentru celelalte cazuri 1. Întrucât articolul de față urmărește, cu precădere, dimensiunea de cercetare, nu vom insista mai mult pe indicatorii privind educația.

În vederea verificării empirice a metodologiei, aceasta a fost aplicată în cazul departamentelor de științe politice, iar rezultatele obținute au fost comparate cu cele oficiale prezentate în secțiunea anterioară în Tabelul 5. Pentru calcularea indicilor g ai membrilor individuali prima etapă a constat în identificarea acestora în baza datelor transmise de universități Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS). Întrucât datele acestea au fost raportate de universități la intervale diferite (unele fiind destul de vechi), ele au fost completate, de asemenea, cu informațiile disponibile pe paginile web ale universităților. Ulterior definiției listelor de cadre didactice ce alcătuiesc departamentele de științe politice ale universităților, pentru fiecare membru al celor 22 de departamente studiate²⁵ (545 în total) s-a extras indicele g individual

prin intermediul programului *Publish or Perish*²⁶, care calculează acest indice în mod automat, folosind ca referință baza de date a Google Scholar²⁷.

Tabelul 6. Metodologie alternativă de ierarhizare a departamentelor.

Criteriu	Indicatori	Ponderi
Cercetare (pondere globală de 50%)	Indicele g-succesiv rațional al departamentului	0.77
	Raportul dintre numărul de proiecte de cercetare depuse și numărul membrilor departamentului	0.10
	Ponderea studenților Doctoranzi în numărul total al studenților	0.13
Educație (pondere globală de 50%)	Indicele de mărime a departamentului	0.40
	Raportul dintre numărul de cadre didactice titulare cu normă de bază și numărul studenților	0.20
	Raportul dintre numărul studenților lamaster și numărul celor de la licență	0.10
	Ponderea studenților ERASMUS în totalul numărului de studenți	0.10
	Calificativul ARACIS pentru programele de licență	0.10
	Calificativul ARACIS pentru universitate	0.10

Indicii g succesivi și succesivi raționali pentru fiecare departament au fost apoi calculați manual. Pentru indicatorul referitor la numărul de proiecte de cercetare depuse au fost avute în vedere datele Unității Executive pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării²⁸, privind următoarele tipuri de proiecte:

²⁶A.W. Harzing, Publish or Perish, <<http://www.harzing.com/pop.htm>>(2007)

²⁷Indicii g individuali au fost extrași în baza informațiilor complete: nu a fost specificat un interval pentru filtrarea publicațiilor luate în considerare (de pildă ultimii 5 ani, sau 10) și nu au fost eliminate nici cazurile de autocitare sau publicațiile în coautorat. Deși aceste chestiuni ridică anumite probleme metodologice, am considerat că ele sunt aleatoare și nu pot produce distorsiuni fundamentale ale rezultatelor. Astfel, am preferat un cadru relativ lax unuia foarte rigid întrucât scopul era compararea rezultatelor maximale obținute în cazul cel mai favorabil tuturor membrilor departamentelor evaluate.

²⁵Ierarhizarea oficială detaliată în Tabelul 5 prezintă 23 de departamente; cel care lipsește din studiul nostru este cel al Universității „Mihail Kogălniceanu” din Iași, care a fost exclus întrucât programul de studii în științe politice a fost desființat, iar datele privind cadrele didactice aferente acestui domeniu nu au putut fi identificate.

- proiecte de cercetare pentru stimularea constituirii de tinere echipe de cercetare independente;
- proiecte de cercetare postdoctorală;
- proiecte tip IDEI (cercetare exploratorie).

Pentru al treilea indicator prin intermediul căruia este cuantificată dimensiunea de cercetare, precum și pentru o parte din cei prin care este măsurată performanța în cercetare, datele primare au fost extrase din cele raportate de universități în cadrul exercițiului de evaluare din 2011²⁹. Nu în ultimul rând, datele privind calificativele și gradul de încredere acordate programelor individuale de studii și universităților la nivel agregat au fost obținute de la ARACIS.

În urma aplicării metodologiei pe datele obținute privind indicatorii detaliați anterior au fost produse două tipuri de scoruri intermediare (cel pentru cercetare și cel pentru educație) și unul final rezultat din însumarea acestora. În baza scorului final, conform intervalelor stabilite de metodologia Ministerului pentru delimitarea celor cinci clase valorice, departamentele de științe politice au fost ierarhizate conform informațiilor din **Tabelul 7**.

Comparația între rezultatele exercițiului oficial de ierarhizare și cele produse prin intermediul metodologiei alternative descrise mai sus relevă anumite similități și mai multe diferențe. O primă constatare este aceea că doar patru dintre cele 22 de departamente s-au încadrat în aceeași clasă valorică în ambele ierarhizări, mai exact, toate cele trei departamente clasate de metodologia alternativă în A, „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, SNSPA București, Universitatea din București și „Alexandru Ioan Cuza” din Iași clasat în C. În cazul celorlalte 18 departamente, 10 au obținut rezultate mai bune prin metodologia alternativă, iar celelalte 8 rezultate mai slabe. În majoritatea cazurilor, natura acestor schimbări este însă una incrementală, departamentele urcând sau coborând cu o singură clasă. Există însă și unele cazuri în care discrepanțele sunt mai mari, anumite departamente urcând în ierarhie cu 2 clase, iar altele coborând cu două clase. O a doua constatare

semnificativă este aceea că, spre deosebire de ierarhizarea oficială, în care distribuția pe clase avea un grad destul de ridicat de variație, în cazul ierarhizării alternative se observă o polarizare pronunțată: doar trei departamente se clasează în A, iar unul singur în B. Cele mai multe departamente (15) se află în clasa C, însemnând că scorul lor total raportat la cel mai mare scor obținut reprezintă mai puțin de 50%, iar alte 3 departamente se află în D.

În punctul acesta trebuie notată o altă diferență vizibilă între cele două ierarhizări: cea alternativă nu a produs în cazul niciunui departament scoruri care să permită încadrarea în clasa E, aceasta neexistând propriu-zis în contextul rezultatelor agregate ale metodologiei alternative. Această situație se explică însă prin aceea că metodologia oficială a depunctat puternic anumite departamente (de exemplu, cele care aveau mai puțin de cinci cadre didactice, sau cele din universități neevaluate instituțional de ARACIS); cum noi nu am procedat astfel, departamentele respective au obținut un scor îndeajuns de ridicat, încât să poată fi încadrate în clasa D.

Dincolo de situația globală este interesant de văzut modul în care se raportează departamentele unul la celălalt, din punctul de vedere al celor două componente distincte ale metodologiei alternative – educație și cercetare. Aceste informații sunt prezentate în ultimele patru coloane ale Tabelului 7. Pentru a obține aceste ierarhizări distincte la nivelul celor două subcomponente am procedat în aceeași manieră folosită de metodologia oficială la nivel agregat, anume am raportat scorurile individuale atât pentru educație, cât și pentru cercetare la cel mai mare scor obținut pentru respectiva dimensiune și, în funcție de rezultate, am încadrat fiecare departament în clasa corespunzătoare intervalului în care s-a situat scorul propriu. Pentru educație, toate scorurile au fost raportate la cel al SNSPA (1.302), iar pentru cercetare la cel al Universității „Babeș-Bolyai” (4.054). Astfel, pentru componenta de educație se observă următoarea repartizare: 8 dintre cele 22 de departamente se situează în clasa A, 13 în clasa B și unul singur în clasa C. Principala concluzie ce poate fi desprinsă din aceste date este aceea că din punctul de vedere al educației aproape toate departamentele au rezultate foarte bune sau bune, iar diferențele dintre acestea sunt în bună măsură neglijabile. Prin urmare, la nivelul educației putem vorbi despre o anumită uniformitate pozitivă.

²⁸UEFISCDI,

<<http://uefiscdi.gov.ro/Public/cat/568/FINANTARE-CDI.html>>

²⁹UEFISCDI,

<<http://chestionar.uefiscdi.ro/public5/index.php?page=punivlist>>

Tabelul 7. Ierarhizarea alternativă a departamentelor de științe politice.

	Departament	Clasă ierarhizare oficială	Clasă ierarhizare alternativă	Scor total	Scor educație	Clasă educație	Scor cercetare	Clasă cercetare
1	„Babeș-Bolyai”	A	A	5.329	1.274	A	4.054	A
2	SNSPA București	A	A	4.924	1.302	A	3.622	A
3	Universitatea din București	A	A	4.310	1.268	A	3.042	A
4	„Nicolae Titulescu”	D	B	2.957	1.027	A	1.930	C
5	Universitatea din Oradea	B	C	2.578	1.034	A	1.544	C
6	„Lucian Blaga”	B	C	2.239	0.913	B	1.326	C
7	„Ștefan cel Mare”	B	C	2.195	1.032	A	1.163	D
8	„Petru Maior”	E	C	2.152	0.832	B	1.320	C
9	„Alexandru Ioan Cuza”	C	C	2.069	0.853	B	1.216	D
10	Universitatea din Craiova	A	C	1.994	1.067	A	0.927	D
11	„Petre Andrei”	D	C	1.958	0.803	B	1.155	D
12	„Dimitrie Cantemir”	D	C	1.930	1.083	A	0.847	D
13	„Spiru Haret”	D	C	1.850	0.926	B	0.924	D
14	Universitatea de Vest	A	C	1.783	0.859	B	0.924	D
15	„Andrei Șaguna”	E	C	1.716	0.792	B	0.924	D
16	„Hyperion”	D	C	1.700	0.930	B	0.770	D
17	„Vasile Goldiș”	E	C	1.685	0.834	B	0.851	D
18	„Constantin Brâncoveanu”	E	C	1.635	0.865	B	0.770	D
19	„Ovidius”	B	C	1.622	0.852	B	0.770	D
20	„Constantin Brâncuși”	C	D	1.579	0.809	B	0.770	D
21	Universitatea din Pitești	E	D	1.169	0.784	B	0.385	E
22	„Danubius”	C	D	0.911	0.526	C	0.385	E

Sub aspectul cercetării, lucrurile stau însă fundamental diferit: doar trei departamente se încadrează în clasa A (aceleași clasate în A și prin intermediul scorului agregat), iar niciun departament nu se situează în B. Mai departe, doar 5 alte departamente se situează în clasa C, iar cele mai multe (12 din 22) se încadrează în clasa D. De asemenea, spre deosebire de situația globală și cea la nivelul componentei de educație, în cazul cercetării există și două departamente clasate în E, însemnând că rezultatul lor total obținut pe componenta de cercetare reprezintă mai

puțin de 10% din cel mai bun rezultat obținut pentru această componentă. Comparată cu ierarhizarea în baza educației, situația din punctul de vedere al cercetării indică mai degrabă o uniformitate negativă: cu excepția primelor trei departamente clasate în A, toate celelalte au rezultate relativ slabe sau foarte slabe, scorul lor reprezentând mai puțin de jumătate în raport cu cel mai bun scor obținut.

Având în vedere concluziile privind ierarhizarea distincte pe subcomponente, un aspect important relevat de informațiile din Tabelul 7 este corelația

foarte mare între scorurile totale obținute de fiecare departament și scorurile obținute la nivelul componentei de cercetare. Astfel, analiza statistică a datelor indică o corelație aproape perfectă de 0.99³⁰ între scorurile finale și cele intermediare obținute doar pe componenta de cercetare. Analiza similară a scorurilor pentru educație, raportate la cele totale, indică și ea o corelație destul de mare (0.87), dar în același timp mai puțin sigură³¹. Întrucât ponderile globale asociate atât educației, cât și cercetării sunt identice (50%) în cadrul metodologiei alternative, rezultatele corelațiilor indică faptul că cercetarea este un predictor mult mai bun decât educația pentru scorul total obținut de un departament și, prin urmare, pentru rezultatele agregate ale ierarhizării globale. Cu alte cuvinte, diferențierea realizată la nivelul ierarhizării agregate nu se datorează atât educației, unde am văzut deja că există o uniformitate pozitivă destul de ridicată, cât performanței în cercetare, unde rezultatele sunt mai variate.

Revenind la analiza cercetării, trebuie notat că scorurile obținute pentru această dimensiune au fost determinate în cea mai mare parte de indicele *g* succesiv rațional al departamentelor. Acest lucru este o consecință firească a ponderii foarte mari alocate acestui indicator, însă merită notate performanțele individuale obținute de către departamente pentru a vedea imaginea generală a situației acestor departamente, din punctul de vedere al rezultatelor concrete ale cercetării. Astfel, dintre cele 22 de departamente, doar primele trei au avut indici mai mari de 7 („Babeș-Bolyai” – 10.47; SNSPA – 9.36; Universitatea din București – 7.88). Departamentul Universității „Nicolae Titulescu” a obținut un indice de 5, cel al Universității din Oradea unul de 4, dar toate celelalte departamente (17 în total) au avut indici cuprinși între 3.42 și 1. Dintre acestea 17, 14 au obținut indici cu valori egale sau mai mici de 3. Cu alte cuvinte, în cazul acestor departamente există cel mult 3 membri ale căror lucrări științifice au fost citate, în medie, de câte 3 ori fiecare. Valorile indicelui *g* succesiv rațional indică, prin urmare, și ele un grad ridicat de uniformitate, cu excepția primelor departamente pentru care diferențele în raport cu media sunt vizibile.

³⁰ $p < 2.2e-16$, intervale de încredere (95%) între 0.989 și 0.998

³¹ $p = 1.307e-07$, intervale de încredere (95%) între 0.710 și 0.945

4. Concluzii

Ierarhizarea universităților în funcție de nivelul performanței în cercetare se poate face ținând cont de mai multe tipuri de indicatori. Dintre aceștia, numărul și calitatea publicațiilor reprezintă cel mai important element supus evaluării. Acest lucru este vizibil atât în cadrul metodologiei CNFIS pentru alocarea finanțării de bază prin intermediul indicatorilor de calitate, cât și în cazul metodologiei oficiale prin care s-a realizat ierarhizarea programelor de studii ale universităților în anul 2011. Având în vedere relevanța foarte ridicată a acestui indicator, metodologia alternativă descrisă și folosită în lucrare a fost construită prioritar în jurul unui indicator sintetic privind rezultatele de cercetare, indicele *g* succesiv rațional care reprezintă atât o dimensiune cantitativă, cât și una calitativă a rezultatelor agregate ale membrilor unui departament. Ierarhizarea alternativă globală produsă prin intermediul acestei metodologii arată o polarizare semnificativă la nivelul departamentelor de științe politice și relații internaționale: doar 3 departamente sunt clasate în A, iar foarte multe în C și D. Ierarhizarea mai particulară pe componenta de cercetare a departamentelor arată, însă, o polarizare și mai accentuată: din cele 22 de departamente doar 3 se clasează în A, puține în C, iar cele mai multe în D și E. Întrucât numărul și calitatea publicațiilor reprezintă elementul central al metodologiei alternative, concluzia principală ce se poate desprinde din această ierarhie este că majoritatea departamentelor de științe politice și relații internaționale au rezultate modeste din punctul de vedere al cercetării. Pe de altă parte, majoritatea universităților par să aibă o cultură centrată mai degrabă pe educație (pentru care rezultatele obținute sunt într-o mare măsură similare) decât pe cercetare.³²

Bibliografie

- [1] Leo Egghe, *An Improvement of the h-Index: the g-Index*, ISSI Newsletter, 2/1(2006).
- [2] A.W. Harzing, *Publish or Perish*, <http://www.harzing.com/pop.htm> (2007).
- [3] Richard Tol, *A Rational, Successive G-Index Applied to Economics Departments in Ireland*, Journal of Informetrics, 2/2(2008).

³²Autorii doresc să mulțumească referenților anonimi ai revistei pentru comentariile pertinente și constructive făcute pe marginea unei forme anterioare a articolului.

- [4] <http://www.ancs.ro/ro/articol/2662/sistemul-de-cercetare-general-introduction>
- [5] http://chestionar.uefiscdi.ro/docs/programe_de_studii.pdf.
- [6] <http://chestionar.uefiscdi.ro/public5/index.php?page=punivlist>.
- [7] <http://www.cnfis.ro/fb2011/MethodologieFB2011.pdf>.
- [8] <http://www.cnfis.ro/fb99-02/repartizare%20FB%202002.pdf>.
- [9] [http://www.ecs-univ.ro/UserFiles/File/Methodologie%20Generala%20de%20Evaluare\(3\).pdf](http://www.ecs-univ.ro/UserFiles/File/Methodologie%20Generala%20de%20Evaluare(3).pdf)
- [10] <http://www.edu.ro/index.php/articles/16066>.
- [11] <http://uefiscdi.gov.ro/Public/cat/568/FINANTARE-CDI.htm>.

*Autor corespondent: admiroiu@snsps.ro